

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Michal Mikovčík

Název práce: Komparácia Miloševičovho Srbska a Tudjmanovho Chorvátska v rokoch 1991-1997 z pohľadu teórie autoritatívnych režimov. Praha, 2020. 96 s.

Oponoval (u externých oponentů uved'te též adresu a funkci v rámci instituce): PhDr. Ondřej Žíla, Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Mikovčík si za cíl svého diplomního projektu zvolil porovnání politických režimů Slobodana Miloševiče v Srbsku (potažmo SRJ) a Franja Tudjmana v Chorvatsku, a to na základě aplikace teorie autoritativních režimů. Ve své práci se pokusil detekovat, porovnat, analyzovat a zhodnotit základní fundamenty, prvky, či mechanismy fungování těchto režimů v obou postjugoslávských republikách. V textu autor přichází k nepřekvapivému závěru: navzdory odlišnému pojetí a využívaným prostředkům, byly Miloševičův a Tudjmanův režim ve svém fungování velmi podobné. Výraznější rozdíl tak spočíval pouze v osobnostech obou aktérů, kteří měli odlišné životní trajektorie, jednání a charakter.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Diplomní práce je strukturována do čtyř ústředních kapitol, ve kterých Mikovčík nastiňuje svá teoreticko-metodologická východiska, popisuje nástup obou aktérů k moci, analyzuje v podobě případových studií oba režimy a v poslední kapitole aplikuje teorii autoritativních režimů na zvolené příklady Miloševičovy a Tudjmanovy vlády. Diplomní práce má koherentní tvar, je logicky rozčleněna, solidně teoreticky rozpracována a srozumitelně vyargumentována. Časově je práce ohraničena roky 1991–1997, kdy Miloševič zastával post prezidenta Srbska. V případě Tudjmana je ale toto časové ohraničení diskutabilní, neboť v témže roce 1997 obhájil svůj mandát pro druhé prezidentské období. Práce testuje hypotézu, že Srbsko a Chorvatsko v daných letech byly autoritativní režimy. Na závěr autor stanovuje, jaký subtyp dle Linzova členění je možné pro oba případy v daném období uplatnit.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

K formálním nedostatkům nemám žádné výraznější kritické připomínky. Nepříliš šťastně jsou ale strukturovány použité zdroje. Aniž by to Mikovčík specifikoval, primární zdroje člení na „projevy, ústavu a hodnotící zprávy“. Dále uvádí sekundární zdroje a internetové zdroje, které jsou standardně řazeny mezi primární prameny. Autor mezi internetové zdroje řadí i odborné studie (např. Balík, Stojarová, Hayden, a další).

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Mikovčíkovu práci je poměrně obtížné hodnotit. Na jedné straně autor postupuje věcně, zasazuje svůj výklad do širšího kontextu a srozumitelně traktuje bez výraznějších faktografických chyb či dezinterpretací (k jednotlivostem viz dále), na druhé straně si kritický čtenář klade otázku, v čem Mikovčíkova práce rozšiřuje bádání o těchto dvou postjugoslávských republikách a jejich vedoucích představitelích. Výsledný text totiž přehledně shrnuje poznatky, které jsou vcelku dobře známými skutečnostmi. Kompilační charakter práce založený na sekundární literatuře je akceptovatelný v případě bakalářských projektů. Magisterská práce by však měla přinést detailnější analýzu provedenou na rozsáhlejší pramenné základně. V případě zvoleného tématu by se nabízela analýza mediálního diskursu, či diskurzivní analýza projevů obou státníků, na nichž by Mikovčík mohl empiricky opřít svá tvrzení. Diplomant si sice „vytvářel obraz o mediální sféře“ (s. 8), nicméně mediální texty nebyly předmětem jeho analýzy. Sám přitom přiznává, že si je vědom skutečnosti, že „dobový tisk mohl být ovlivňován režimem“ (s. 8), a proto (?) média využívá jen „v nevyhnutelných případech“ (s. 8). Jakkoliv státní média byla prorežimní, nelze je navzdory jejich omezené výpovědní hodnotě nezohlednit. Naopak si myslím, že právě tudy měla vést cesta, jak inovativní formou na nezpracovaném materiálu analyticky uchopit a demonstrovat charakter, manipulaci a propagandu obou režimů. Vzhledem k tomu, že ale Mikovčík text staví

pouze na sekundární literatuře, je absence pramenné základny ústřední slabinou práce. Primárních zdrojů je v práci poskrovnu. Mikovčík se opírá o několik projektů Tudjmana, či Miloševiče, ústavu Chorvatské republiky a několik volebních reportů a zpráv mezinárodních nevládních organizací (např. Human Rights Watch).

Diplomní projekt svým charakterem spadá do kategorie politologických textů, kam je rámován teoreticko-metodologický diskurs a směřována výsledná analýza sledovaných režimních prvků a jejich diskuse v rámci teorií autoritativních režimů. Detekce podobných či rozdílných mechanismů, jejich komparace a analýza jsou uskutečněny na základě komparace sekundární literatury. Analytická část třetí kapitoly ale působí dost mechanicky. Do vymezeného teoretického rámce autor dosazuje jednotlivá zjištění, aniž by s konkrétními informacemi analytičtěji pracoval.

Diplomová práce je obhajována na Univerzitě Karlově. Je proto zaráždějící, že Mikovčík ve svém výzkumu nereflektoval práce českých odborníků na dané teritorium a období (především Jan Rychlík, Jan Pelikán, Ondřej Vojtěchovský, Václav Štěpánek, Boris Moskovič). Ve stěžejní analytické části se na mnoha místech empiricky opírá o přehledové, učební statě, nikoliv detailní analytické studie českých politologů. Například v okamžiku, kdy hodnotí následky operací Bouře a Blesk na s. 58 se opírá o přehledový text Hlouška. Z anglofonní provenience postrádám především klíčové dílo Erica Gordyho (Guilt, Responsibility, and Denial). V práci mi obecně chybí detailnější kritická diskuse literatury, a nastínění, v jaké podobě a v čem autor na hodnocenou literaturu navazuje.

Mikovčík v práci soustavně pracuje s geografickým termínem Balkánský poloostrov, kde 90. léta považuje za „turbulentní“ a konfliktní. Tento geografický pojem ale v textu působí jako přílišná generalizace. Konflikt, „turbulence, či oba klíčoví aktéři byli součástí zemí bývalé Jugoslávie, pro něž se v 90. letech začal v médiích používat termín „Západní Balkán“ jako eufemismus pro bývalou Jugoslávii a Albánii.

„Srbská menšina“, jak Mikovčík označuje srbskou komunitu v Chorvatsku (např. s. 41), nečítala 8 %, ale 12,5 % dle sčítání v roce 1991 se statutem konstitutivního národa.

Prespříliš zkratkovitě Mikovčík charakterizuje Titův režim na s. 20, kde konstatuje, že „Jugoslávie se odlišovala decentralizačním přístupem k socioekonomickému rozvoji“. Co a kdy tuto odlišnost způsobilo?

Tvrzení, že „Titovy se dařilo držet region Kosovo v míru navzdory komplikovanému vztahu mezi Srby a Albánci je zavádějící. Spory v této oblasti narůstaly od 60. let, jak detailně rozpracovávají Štěpánek a Pelikán.

Po smrti Tita se z Jugoslávie nestal „ihned nestabilní, etnický rozdělený státní útvar“ (s. 21). Charakteristika Rankoviće nedává smysl. V čem konkrétně spočíval vliv Rankoviće po smrti Tita a Kardelje?

Okolnosti nástupu Miloševiče by měl autor více nuancovat. Jaký byl počáteční postoj Miloševiče k tezi, že se „srbské etnikum cítilo utlačované?“ (s. 22).

Tito se nedeklaroval jako „Srb“ (s. 24).

Tvrzení, že Tudjman „působil více důvěryhodně, když ho mnozí označovali za „dědouška“ a tedy navenek působil méně agresivně“ (s. 55) je krajně povrchní a nevhodné v akademickém textu. Podobné je tvrzení na s. 59, kde píše, že Tudjmanova pozice „byla tak veliká, že si to mohl dovolit“.

NDH není stát „spojený s neslavnými ustašovci“ (s. 59), ale je jejich produktem.

Výsledkem je tak práce, která má solidní kompilační charakter. Diplomový projekt sice přináší na základě analýzy hlavních aspektů autoritativních režimů a jejich komparace základní shrnující charakteristiku obou režimů, nicméně tato zjištění jsou veskrze dobře známými skutečnostmi. Za důležité považuji Mikovčikovo shrnutí rozdílu mezi Tudjmanem a Miloševičem, kde konstatuje, že Tudjman nacionalistickým idejím reálně věřil, zatímco Miloševič s nimi pracoval účelově (s. 60).

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Zhodnocení příčin rozpadu Jugoslávie je v textu velmi povrchní. Autor by měl během obhajoby vyložit, jaké další příčiny kromě „nacionalistických tendencí, etnické členitosti, a neshod“ vedly k rozpadu Jugoslávie.

Autor by měl vyložit, jaká „občanská válka“ probíhala v Srbsku či Černé Hoře (s. 2-3)?

Jak autor chápe „jugoslávský národ“, o jehož jednotě na s. 21 hovoří?

Autor by měl prodiskutovat, kdy Srbsko „napadlo Bosnu a Hercegovinu“ (s. 31).

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA
(A-F):

Diplomovou práci Michala Mikovčika navrhuji hodnotit jako velmi dobrou – C.

Datum:
11. 6. 2020

Podpis:

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.